

Die erbitterten Kämpfe bei Velikije Luki dauern an

Deutsche Gegenmassnahmen gegen örtliche sowjetische An-
griffe eingeleitet — Heftige Kämpfe im südlichen Apennin-
gebiete — Feindliche Versuche bei Termoli vereitelt

Aus dem Führerhauptquartier 8. 10. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt be-
kannt:
Von der gesamten Ostfront wird lebhafteste örtliche Kampftätigkeit gemeldet, die in einigen Abschnitten zu grösserer Stärke anschwellt. Im Kampfraum südlich Velikije Luki wurde auch gestern erbittert gekämpft. Die Sowjets versuchten mit Schlachtfliegerunterstützung einen am Vortag erzielten örtlichen Einbruch zu erweitern. Deutsche Gegenmassnahmen sind eingeleitet. Starke Kampf- und Nahkampf. Fliegerverbände der deutschen Luftwaffe griffen den ganzen Tag über wirksam in die schweren Abwehrkämpfe ein.
Die 7. Panzerdivision unter dem Kommando des Generalmajors von Mantuffel hat sich in den Kämpfen am mittleren Dnjeper in schneidenden Angriffen einen am Vortag erzielten örtlichen Einbruch zu erweitern. In Süditalien wurden im Volturno-Abschnitt mehrere feindliche Panzerangriffe abgewiesen. Im südlichen Apennin nehmen die Kämpfe an Heftigkeit zu. Nach erbittertem Ringen wurden die Versuche starker britischer Kräfte bei Termoli den linken Flügel unserer Front einzudrücken und zu umfassen, vereitelt.
Im östlichen Mittelmeer erzielten deutsche Sturzkampfflugzeuge Bombentreffer auf zwei feindlichen Kreuzern und bombardierten gewaltige Artilleriestellungen eines feindlichen Inselstützpunktes.
Britische Fliegerkräfte warfen in der vergangenen Nacht Bomben auf Orte im Gebiete der Deutschen Buchi und führten unter Verletzung schweizerischer Hoheitsgebiete Terrorangriffe gegen Orte im südwestdeutschen Raum. Vor allem in Stuttgart entstanden grössere Schäden. Neun feindliche Flugzeuge wurden abgeschossen.
Deutsche Kampfflugzeuge griffen in der Nacht zum 8. Okt. London und Norwich an und verursachten in beiden Städten ausgedehnte Brände.

Ogorčeni boji pri Velikih Lukih trajajo Nemški protikuropi proti sovjetskim krajevnim vdorom Vroči boji v južnih Apennin — Sovražni poskusi pri Termoliju spodleteli

Iz Führerjavega glavnega stana, 8. okt. Vrhovno poveljstvo oborožene sile objavila: S celotnega vzhodnega bojišča javljajo o živahnem krajevnem bojnem delovanju, ki se je na nekaterih odsekih dokaj ojačilo. Na bojnem področju južno od Velikih Lukov so bili tudi večerji ogorčeni boji. Sovjeti so poskušali s pomočjo bojnih letal razširiti krajevni vdor, ki jim je uspel prejšnji dan. Odrejeni so bili nemški protikuropi. Močni oddelki bojnih in lovskih letal nemškega letalstva so ves dan uspešno posegali v težke obrambne boje.
V bojih na srednjem Dnjepru se je v pogumnih napadih in v žilavem odporu siljalo izkazala 7. oklepna divizija pod poveljstvom generalnega majorja von Mantuffela.
V južni Italiji so bili na odseku pri Volturnu zavrženi ponovni napadi sovražnih oklepnikov. V južnih Apennin narašča silovitost bojev. Pri Termoliju so bili po ogorčenih borbah preprečeni vsi poskusi močnih britanskih sil, ki so hoteli stisniti in obkoliti levo krilo našega bojišča.
Na vzhodnem Sredozemskem morju so nemški strmoglavci zadeli z bombami dve sovražni krizarki in so silovito bombardirali toplaške postojanke nekoga sovražnega otočnega oporišča.
Britansko letalstvo je bombardiralo v pretekli noči kraje v Nemškem zalivu in izvedlo s krstivjo švicarske suverenosti teroristične napade na kraje v južnememškem prostoru. Večja škoda je nastala predvsem v Stuttgartu. Devet sovražnih letal je bilo sestreljenih.
Nemška bojna letala so v noči na 8. okt. napadla London in Norwich in so povzročila v obeh mestih obsežne požare.

CONTINUA LA LOTTA ACCANITA PRESSO VELIKIE LUKI

Dal Quartier generale del Führer, 8 ottobre 1943. Il Comando Supremo tedesco comunica:
Dal fronte orientale inferno si segnala attività combattiva locale che in alcuni settori accresce alla forza più grande.
Nello spazio di combattimento al sud di Velikije Luki anche ieri si combatteva accanitamente. I sovietici appoggiati dagli aerei di combattimento tentavano di allargare un locale sfacellamento ottenuto il giorno prima. Contromisure tedesche sono state intraprese.
Forti reparti degli aerei di combattimento e di volo vicino hanno tutto il giorno con successo partecipato alla dura lotta difensiva.
La 7a divisione corazzata al comando di generale maggiore von Mantuffel si è gloriosamente distinta negli audaci attacchi e nella persistenza costante nelle lotte al medio Dnepr.
Nell'Italia meridionale sono stati nel settore del Volturno respinti parecchi attac-

Ves Rim se je prepričal o grdih lažeh sovražne propagande življenje v Vatikanu teče po običajnem tiru

Rim, 9. oktobra. DNB. Konec septembra je zavezniška propaganda razširila po vsem svetu debelo laž, da je vatikanska država osamljena in odrezana od vsega sveta ter da je papež zdaj »drugič šel v ujetništvo«. Rimska javnost, ki je na lastne oči prišla do resnične sode, se je zdaj lahko prepričala, »kakšnimi lažmi Angleži in Amerikanci zavajajo in slepijo ves svet. Medtem ko angleška poročevalska služba ter tuniški radio čenčata o »ujetem papežu in o »nemškem nasilju, vedo v Rimu čisto natanko, da se v Vatikanu ni prav nič spremenilo. Vsakomur je jasno, da se je nemška vojska oddolila le za zaščito duhovne oblasti. Na meji iz belega marmornja, ki loči cerkev sv. Petra za kakih 150 m od italijanskega ozemlja, so nemški vojniki in nekaj karabinerjev na straži. Bolj v ozadju je okrepljena nemška straža v običajni posadki. Promet z vatikanskim mestom poteka po tistih pravilih, ki so jih določili že ob vstopu Italije v vojno. Cerkev sv. Petra je bila 10. in 11. septembra nekaj ur zaprta, potem pa je bila vsakomur spet dostopna, in sicer od zore pa do 6. ure zvečer. Cerkvene obrede opravljajo kakor po navadi. Nameščenci in uradniki vatikanske uprave, ki bivajo onstran vatikanske meje v Rimu, gredejo neovirano za svojimi posli. Stevilni cerkveni dostojanstveniki iz vsega sveta ter mnogo civilnih oseb gre dnevno skozi železna vrata sv. Ance. Avtomobilni vozijo mirno in neovirano noter in ven. Veliki tovorni avtomobili vozijo prebivalcem v Vatikanu žive in prometa med Vatikanom ter glavnim rimskim

Hitlerjeva navodila za dosego vojnih ciljev

Važen posvet nemških političnih, gospodarskih in vojaških voditeljev v vrhovnem poveljstvu

Berlin, 9. okt. r. V sredo so se v Berlinu zbrali na sestanku pokrajinski vodje, okrožni vodje in glavni strankni organi, zatorji, da bi se pogovorili o uporabi vseh razpoložljivih sil za dosego velikih vojnih ciljev. Zborovanja so se udeležili tudi ministri za oborožitev Speer, maršal Milch, veliki admiral Dönitz, načelnik poveljstva SA Schepmann, vodja delovne fronte Ley in notranji minister Himmler.
V četrti so se vsi udeleženci zborovanja sešli v Hitlerjevem glavnem stanu. Vodja je imel pri tej priliki govor, v katerem je podal točno sliko o dosežanjem poteku vojne in o sedanjem političnem in vojaškem položaju v Evropi. Med drugim je izjavil, da je sedanje stanje takšno, da je treba vse razpoložljive sile vpreči v vojni napor in brezpogojno doseči cilje, katere si je nemško vodstvo zastavilo.
Posebno je treba napeti vse sile, da se prebrodijo težave zaradi sedanjih strahovalnih letalskih napadov. Utrditi je treba prepričanje, da nemški narod ne bo nikoli doživel poloma, pač pa največjo zmago v svoji zgodovini zaradi svoje vztrajnosti, odločnosti, heroizma in udarnosti. Zmora mora vsak Nemec vedeti, da je treba stopati le naprej, nikdar pa koraka nazaj. »Mi bomo vselej in povsod udarili, dokler ne bomo zmagali. Nikoli ne bomo omahovali, ker nas preveča trdna upanje, da se bo vojna končala z našo zmago.«

Minister Speer je nato poročal o sedanjem stanju v vojni industriji in stanju oboroževalne stroke. Povedal je, da je bilo veliko storjenega za kakovostno in količinsko izboljšanje nemške oborožitve.
Letalski maršal Milch je govoril o stanju nemškega letalstva, ki nepretrgoma napreduje in se izboljšuje. Povedal je, da so bile dane v izdelavo nove vrste nočnih lovcov in bombnikov. Nemško letalstvo je zmelo v enem letu na nasprotnikove voje cilje 35 milijonov kg bomb. Doslej je zbil v vojni 61.000 sovražniških letal in je z bombami potopilo za 6 milijonov ton sovražniškega brodomarja, poškodovalo pa ga je za 12,9 milij. ton. Nemško letalstvo je močno in s polnim zaupanjem in samozvesto gleda v bodočnost in z zmagovalno voljo čaka na nove naloge in nove zmage. Posebno pozornost posveča poveljstvo letalstva hudim letalskim napadom na nemško zaledje in stalno izboljšuje obrambo mest in industrijskih področij.
Veliki admiral Dönitz je podal poročilo o stanju nemške mornarice. Posebno skrb posveča poveljstvo osebju podmornic. Podmornice so zelo važen element v vojni in zaznamujejo doslej velikanske uspehe. Nemška znanost je bila stalno na delu in je vselej izumila nova sredstva, da je dala podmornicam novo orožje in nove instrumete. Dönitz je dal zagotovilo, da se bodo podmornice z novim orožjem in novimi sredstvi zopet vrgle na sovražnika. Zopet

bo nastopil čas velikih prese-
nečij.
Načelnik poveljstva SA Schepmann in notranji minister Himmler sta govorila o morali civilnega prebivalstva in trdnosti nemškega notranjega bojišča. Minister Himmler je posebno poudaril pogumno vedenje prebivalstva ob vseh številnih strahovalnih sovražniških letalskih napadih. Nemški narod je ohranil vojni duh neomajen.
Voditelj delovne fronte dr. Ley je govoril o načrtih za rešitev stanovanjskega vprašanja. Obrazložil je načrte za graditev naselij v obliki kolonij izven območja stalnih letalskih napadov. Pokrajinski vodje bodo v svojstvu komisarjev za stanovanjska vprašanja izvajali takoj vse načrte, ki so bili odobreni in jih povsod že uresničujejo.

Pomen sovjetskih zahtev

Zeneva, 9. oktobra. DNB. List »La Gazette de Lausanne« razpravlja o sovjetskih zahtevah do Evrope in pravi, da so Sovjeti spet postavili zahtevo po prostem prehodu skozi Dardanelsko ožino. List pravi: »Ako bodo Angleži zdaj spustili Sovjete skozi to ožino, katero so doslej zmerom tako skrbno zapirali, v Sredozemsko morje, jih ne bodo iz njega nikoli več preprečili. Sovjetski pohlep bi se tedaj še povečal, saj vemo, da Sovjeti niso zadovoljni le s stariimi mejami, temveč zahtevajo najmanj vse Egejsko morje in ves Balkan, potem pa še vso Evropo do Atlantske obale.«

Angleži že iztegujejo roke po grških otokih

Stockholm, 9. oktobra. DNB. Londonski list »Evening Standard« se bavi z vprašanjem, kakšne zahteve bo Grčija stavila Italiji. Čeprav je dobro znano, da Grki cenijo Dodekanes kot svojo last in želijo, da bi se otok Ciper, kjer je prebivalstvo po večini grško, po pravici samoodločitev priključil Grčiji, pa si upa omenjeni londonski list trditi, da bi Grki bili prav gotovo veseli, če bi si angleška mornarica otok Rodos izvolila za svoje oporišče. List dostavlja, da bi tudi zavezniški prav radi ustregli tej grški želji.

Objava

Ljubljana, 9. okt.

Vsi, ki so se prijavili kot prostovoljci v Slovensko domobranstvo, se morajo v nedeljo, 10. oktobra, ob 10 dopoldne brezpogojno javiti v vojašnici Slovenskega domobranstva (Srednja tehnična šola). — Iz urada slovenskega domobranstva.

Uradni razglas

Pozivajo se vsi na področju ljubljanske mestne občine bivaajoči moški in ženske italijanske narodnosti, ki po svoji službeni dolžnosti niso vezani na stalno bivanje v Ljubljani, da se brezpogojno zgledajo v dnevi 11. do vključno 14. tek. meseca med uradnimi urami pri upravi policije v Ljubljani, Subičeva ulica št. 5, I. nadstropje, desno, soba št. 9 in 10.

Otroke prijavijo starši oziroma redniki. Vsi prijavljeni se morajo izkazati s potrebnimi listinami o istovetnosti. Zoper one, ki se temu pozivu ne odzovejo, se bo postopalo najstrože po zakonu. Predsednik pokrajinske uprave: RUPNIK.

Comunicato ufficiale

Tutte le persone di nazionalità italiana, di sesso maschile o femminile, dimoranti nella città di Lubiana, che per ragioni di servizio non sono obbligate di avere la loro residenza fissa a Lubiana, sono diffidate di presentarsi incondizionatamente nei giorni 11 fino tutto il giorno 14 corrente mese nelle ore d'ufficio alla Direzione di Polizia a Lubiana, Via Subičeva No. 5, I, parte destra, stanza No. 9 e 10. Bambini dovranno essere denunziati dai loro genitori o di chi ne fa le veci. Tutte le persone denunziate devono legittimarsi con opportuni documenti comprovanti la loro identità. Contro i renitenti alla presente diffida, si procederà rigorosamente a sensi di legge.

Il presidente dell'Amministrazione provinciale: RUPNIK.

Važen poziv policijske uprave

Uprava policije v Ljubljani poziva vse hitne lastnike, upravitelje, kakor tudi vse podletnike, da v teku 48 ur po objavi tega poziva prijavijo vse tiste osebe, ki so se po 25. juliju 1943 izselile iz Ljubljane in katerih bivališče ni znano. Pismene prijave se oddajajo pri pristavu g. Uršiča na upravi policije v III. nadstropju, soba 32, med uradnimi urami, in sicer med 8-12 in 14.30-17.30. Proti vsem, ki bi se temu pozivu ne odzvali, se bo najstrože postopalo.

UPRAVA POLICIJE.

Spor med zavezniški glede bodočnosti angleškega imperija

Stockholm, 9. oktobra. DNB. Kakor poroča agencija Reuter iz Londona, je imel angleški notranji minister Morrison na zaljtku, ki ga je privedlo angleško-amerikansko častniško združenje, daljši govor, s katerim je branil pravico angleškega imperija do obstoja v brki nekaterim ameriškim težnjam in izjavam.
Z obžalovanjem je poudaril, da se je precejšen del ameriškanske javnega mnenja oprijel naziranja, da Anglija ni opravila obstoja britanskega imperija. Vsi ti izrazi ameriških kritik, ki jim obstoj britanskega imperija ni povšeč, so ljudje, ki pogrevajo za trideset ali štirideset let zastarele misli. Morrison je povedal, da Churchillova vieda ni kriva, ako ni bilo mogoče v Indiji vzpostaviti domače vlade, temveč je to preprečila indijska mohamedanska zveza.
Potem je Morrison razlagal vrednost pripetke, ki ga je Anglija dala k zavezniški vojni izdelavi in izjavil, da je angleški delež zelo velik. Povedal je tudi, da gre večina stroškov za vzdrževanje in urjenje ameriškimi čet v Veliki Britaniji iz britanskega žepa v okviru zakona o posojanju in danju v najem. S tem Velika Britanija v veliki meri podpira ameriške vojne napore in njihove nastope.
Končno se je Morrison čutil dolžnega, da se je branil pred očitki, češ da Anglija ni mar bojišča, na Tihem morju in da se meni le za Evropo. Angleški imperij bo vojno proti Japonski nadaljeval že iz razloga, ker se je v tem oziru do Združenih držav pogodbeno zavezal.
Pokazalo se je, da so v zvezi raznim konferencam, kakor je bilo v Quebecu, še neprejsi nasprotstva med ameriškimi in britanskim javnim mnenjem. Anglija razume kot cilj sedanje vojne to, da britanski imperij ne bo izšel iz nje le v dosedanjih političnih in gospodarskih obliki, temveč se bo celo utrdil in ojačil. Za Združene države ima vojna poseben cilj, dosego tako imenovanega »ameriškanskega stoletja«, torej dosego svetovne

nadvlade, ki naj bi dala Združenim državam v roke vajeti svetovne politike in gospodarstva.
Glede nabave surovin in nasičevanja svetovnih trgov se povsod v vedno večji meri javlja dolarski imperializem z vso nasilnostjo in zmagoje nad izkušnim, toda zastarelim funtom. S tem da so Amerikanci začeli izkoriščati težavni vojni položaj Velike Britanije in izrivali njen gospodarski vpliv iz Južne Amerike s pomočjo raznih političnih sredstev in s pritiskom, je bilo dano prvo znamenje za to, da Velika Britanija najmanj toliko ogrožajo njeni zavezniški kakor njeni nasprotniki.
Stalni kamen spotike, ki razvema napotost med javnim mnenjem Velike Britanije in javnim mnenjem Združenih držav, je vojna na Tihem morju. Na quebeški konferenci je bilo to glavno razpravno vprašanje, kajli z ameriškanskega stališča je prav vseeno, kaj se zgodi v bodoče z Evropo. Za Ameriko je važno, kako se razvija položaj na Tihem morju in zato so zastopniki Združenih držav pokazali veliko nezanimanje do Velike Britanije, ki je zagledana vse bolj v Evropo. Povsod v Quebecu pa bi bil moral prav ta vprašanja razjasniti. Da se ta nakana ni posredila, dokazuje govor notranjega ministra Morrisona.
Kakor pred leti, tako pomeni britanski imperij tudi sedaj za ameriške finančne kroge in ameriško javno mnenje zastarelo obliko, katere aktivne postavke naj bi prevzeli okretnejši, razboritejši in bolj oboroženi Amerikanci. Da je Morrison natančno navejal britanske vojne napore, in sicer v številnih, za katere so Amerikanci najbolj dovzetni, je nov dokaz, da v USA prevladuje mišljenje, da se dober ameriški denar vlika v podjetja, ki bodo najbrž šla v polom. Sprito bližajoče so trojne konference v Moskvi pomenijo ti spori v angleško-ameriškem taboru činila, katerega ne smemo podcenjevati in katerega Sovjeti pri svoji politični igri nedvomno ne bodo pustili v nemar.

Sovjeti groze zaveznikom s kominterno

Zeneva, 9. okt. DNB. V znanem moskovskem listu »Volna« in delavski »razred«, ki se je v zadnjem času zlasti mnogo bavil z odnosi med boljševiki in bogataškimi državami, beremo spet enkrat bridko pritožbo nad malobrižnostjo zahodnih demokratičnih držav. Boljševiški list daje izrazu svojih bojazni, da je počasnost vojskovanja na strani zahodnih zaveznikov treba pripisovati socialnemu ozračju, na katerem boljševiki demokratične države. Toda — piše omenjeni boljševiški list — na zabodu se ne smejo vdajati utvaram, da se bo to ozračje zboljšalo s tem, če se zahodnim državam ne mudi doseči glavnih ciljev v tej vojni in če se tam vojno podaljšujejo. V zavznavno grozečem tonu se poftim omenjeni boljševiški list obrača na naslov demokratičnih držav, da si bo a podaljševanjem vojne vedno manj mogoče ustvariti točno sliko o socialnem položaju v demokratičnih državah.
Ta preobrat v razpravi med boljševiki in bogataši je bolj omembe vreden, ker Moskva s tem skoraj kar naravnost grozi zahodnim demokratičnim državam s kominterno, o kateri so dejali, da je že davno po kopana. Če angleško-ameriški bogataši, ki so vojno skovali, ne bodo pokazali pripravljenosti, da v korist Sovjetov žrtvujejo več, kakor pa se doslej.

nadaljuje omenjeni list — ni treba imeti za preveč žalostno. Gre za razdelitev plena, ki pa je danes še zelo daleč. O tem ni nobenega dvoma. Glede uničevalnih načrtov bogataško boljševiške zveze z nemškim narodom, pa so si očitno povsem na jasnem tudi v Londonu, kakor tudi v Washingtonu in v Moskvi.
Vesti 9. oktobra
Angleški protestantski škof iz Yorka, ki se je pred kratkim mudil v Moskvi in ga je tam pozdravil novi, od Stalina postavljeni patriarh Sergij, je te dni dopotoval v Gibraltar.
V Albaniji so sestavili začasni vladni odbor, ki si je nadel nalogo sodelovati z nemškimi oblastmi za varstvo albanskih narodnih in političnih pravic. Predsednik odbora je bivši minister Ibrahim Bičakči.
Ameriški Judje so začeli z novim nastopom, da bi se Judom priznala vsa pravica do Palestine. Kakor pravi, računajo pri tem zlasti na podporo angleškega ministrskega predsednika.
Splošno razočaranje je zajelo vse angleške politične in vojaške kroge zaradi posrečenega nemškega napada na otok Kos in zaradi njegove zopetne osvojitve. Razočaranje je hudo zaradi tega, ker so Angleži upali, da bodo z zasledbo tega otoka brez boja dobili v roke Rodos, poroča švicarski list »Di Tat« iz Londona.
Slovaški tisk se je dne 6. oktobra obširno spominjal, da so ta dan pred petimi leti zastopniki vseh slovaških strank postavili zahtevo o popolni avtonomiji za Slovaško.

Krinke padajo

Slovenski poročevalci, glasilo OF, pri slednja dokumenta, ki ju objavljamo v foto naša v svoji izdaji z dne 2. oktobra 1943 na tografskem posnetku.

DR. ANTONU BRECLJU V SLOVO

Ne bo Te več na naše spise Plenuma Osvobodilne fronte, Tebe, ki si bil vedno navdušen, delaven in predvsem član tega važnega zbora v organizaciji OF.

Vest o Tvoji nenadni smrti je vse nas in vse Tvoje ožje sočelavce prav daleč preko tega blagega kroga, skratka vse vodstvo tega osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, globoko pretresla.

Ne bom v tej posmrtni vzbujal spomina, kako vsa se kot dijak seznanila v Gradcu, kako vsa se po minuli svetovni vojni sestala v slovenski Narodni vlogi, pozneje pa na študentskem prijeteljskem taroku v kavarni „Union“. Ne, le zadnji dnevi Tvoje neumorne delavnosti, vsekolni od prave srčne kulture, pretežaje življenja mi bodijo pred očmi, ko se kot ožji Tvoj tovariš od Tebe posiljavam.

— Ti si bil prvi, ki mi je prinesel vest, da si želijo tovariši na terenu, da se jim pridruživa v njihovem divjem romantičnem, a bogatem življenju v hosti, čes, Tvoj sin Ti je to pisal. Na moje začudenje opazko, kako to, saj ni dolgo tega, da sem s Tvojim najstarejšim sinom na cesti govoril, a mi ni ničesar o tem omenil, si odgovoril: „Ne, ne ta, ampak mlajši, saj že sam ne vem, kako mu je kaj ime“, in ponosno si dodal, da jih imaš kar tri v hosti. Dni, velik je bil davek, ki si ga plačal za svobodo svojega naroda, da omenjam le tragično smrt dr. Aleša Stanovnika kot talca — Tvoje zeta.

Opetovano si me še posetil, sedela sva na vrtu moje baje v Ljubljani, kramljala sva in preretavala različna vprašanja. In kmalu sva se poslednjič videla, ko si se odpravil, da posetiš grob nad vse ljubljene matere na Vipavskem, a še to potovanje si hotel spajati z delom za osvoboditev slovenske zemlje. Molčal sem, nise mi hotel trgeti stare, mogoče deloma že začeljene fante, ki Ti jo je prizadejal naš južni dedni sovrar. Vedel sem, da Tebe zdravnik svoj čas niso pustili, da posetiš bolno mater, da je nisi mogel niti pokopati, ker Ti niso dali niti v ta namen potrebnega dovoljenja za potovanje. Zmehala sva se, da se poziva tovarišev odzovem trenutno samo jaz in da se nam Ti pridružiš po svoji vrnitvi z Goriškega.

Slišal sem tu, kjer te vrstice pišem, da so Te naši tovariši videli na Tvojem rodnom domu in tudi s Teboj govorili. A zdel si se jim hudo zamisljen. Bil si na svojem rodnom domu, molil na grobu svojih staršev, zlasti nad vse ljubljene matere, posetiš pašnike, kjer si kot mlad neobčeljenec pasel domačo čredo, se šel na livadah, kjer si veselo vriskal kot fant in se pozneje setal s svojo ljubljeno ženo in večjo družino, če si prišel na oddih po svojem napornem delu v Goricah na svoj rodni dom. Tiho si se sedaj sprehajal sam in se potapljal v spomine iz davno minulosti dni. Slika je zamenjala sliko, ki je vstajala pred Tvojimi duhovnimi očmi. Nenadoma Te iztrga iz Tvojih sanj šumenje, brenčanje, grmenje. Malo prestrašen obstaneš in prisluškujes. Kaj neki to pomeni? Vidiš italijanske vojake brezglavo bežati sem in tja, ne da bi mogli spoznati vzroka tega razburjenja. Sine Ti v glavo misel, da se nemara uresničujejo Gregorčičeve prerokbe besede, da narasla Soča in vplaja vojsko, zemlje lačnega sovrara. A kmalu se dokoplješ do spoznanja, da ni to soška voda, ki povzroča te glasove, ki jih čuješ, marveč da je splošni nemir, ki se je polastil vseh ljudi, sovražnih in domačih. To je zlahkneja težočina, ki vije in orekipeva, to je slovenska kri, ki se sprasča vseh spon, ki so tisočletja branile, da se slovenski človek dokopije do samoblasti svoje lastne moči. V začetku nisi hotel verjeti svojim lastnim očem; miscal si si jih. Ali je res vse, kar vidiš? Italijani bežijo. Naši možje in fantje jih golokori razorožujejo — in še dekleta in žene pomagajo pri tem delu. Zenske vsa praznično občene. Če le morejo, povdarjajo že v obleki naše narodne barve. Bela naglavica, visnjeva blaza, rdeče krilo. Iz gozda prihajajo že partizani. Vsa množica jih navdušenost puzdravlja. Dekleta jih obisipajo z rožami, fantje in možje se naglo vrtajo v njihove čete in brigade, starci in starke od veselja in ganotja plakajo. V trenutku zaplapolajo iz vseh hiš slovenske trobojnice.

To, za čimer je vsa Tvoja duša hrepelca, o čemer si sanjal vse svoje življenje, Ti je bilo danu videti z lastnimi očmi: da vstaja zaria svobode tudi slovenskemu narodu, ki si bo z ključvino in srpom sam koval svojo lastnino sodbu.

V hvalezni molitvi si se zahvalil Vsemogočnemu za to možnost, a od veselja in radosti Ti je pučilo srce: Kol namček Ti je bilo dano še, da si betezen prišel mukoma v Ljubljano, se zadržuješ videl le tam svoj dolgoletni dom in svoje ljube svoje. Nato si srečno in mirno za vedno zatisnil svoje trudne oči.

Mislil, da slika Tvoje smrti ni moj privid, ampak gola resnica.

Blagor Tebi, dr. Anton Breclj, kajti blažena je bila Tvoja smrt!

Ing. Dušan Sernee
član Vrhovnega plenuma OF

Spominu dr. Antona Breclja

Izvršni odbor Osvobodilne fronte spūroca vsem svobodoljubnim Slovencem doma in na tujem, da je v Ljubljani dne 22. septembra t. l. preminil član Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte slovenskega naroda — dr. Anton Breclj. Častiti pokojnik je bil v naši preteklosti eden izmed vodilnih politikov Slovenske ljudske stranke. Ko mu je postalo očeno, da je vodstvo SLS s Korosem na čelu izdalo težnje slovenskih ljudskih množic, je dr. Anton Breclj leta 1935. prešel v ostro opozicijo proti njemu. Kot tak in kot neupogljivo raven značaj je stopil tudi v dnevi aprilske narodne katastrofe 1941. na stran Osvobodilne fronte ter služil svojem narodu z vso svojo moško in neustrašno osebnostjo. Bil je predstavnik SLS v Vrhovnem plenumu Osvobodilne fronte. Njegov vzgled je potrdilo zgodovinsko dejstvo, da je Osvobodilna fronta združila iz naše politične preteklosti vse, kar je bilo v njej vrednega. Pokojnikova prisustva, v najvišjem narodno-osvobodilnem predstavništvu je bila za Osvobodilno borbo priznanje očetov, kakor je Osvobodilna borba izpolnitev in poveličanje stoletnega prizadevanja našega naroda.

Spomin slovenskega naroda bo ohranil dr. Breclja med svojimi možmi.

Sekretar IOOP:
Boris Kidrič, l. r.

Predsednik IOOP:
Josip Vidmar, l. r.

Na potščaju, dne 25. septembra 1943.

Zako padajo krinke druga za drugo. Vedno jasneje se kaže vrhovna odgovornost za izdajalsko zaroto komunizma proti slovenskemu narodu. S tem da je izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenske izdal, da sta v vrhovnem vodstvu te protinacionalne zarote sedela tudi človeka kakor dr. Anton Breclj in inž. Dušan Sernee, je doseglo več, kakor je hotelo. Postavilo je v jarko luč dva izmed najbolj odgovornih, in vsi vemo, kakšna je potem ob taki luči usoda vseč.

Vse budo prej ali slej prifriske v luč. Dr. Breclj in Sernee sta šla v vodstvo OF sicer kot politična konjunkturista in zaradi upov na bodoče osebne koristi. Toda hkrati sta bila tudi kradice vsak svojega, četudi majhnega kroga. S tem ko sta razkrinkana ona, sta razgaljena tudi kroga. In to je bolj važno od dejstva, da je OF razgalila dr. Breclja in Serneca ter njuno osebno odgovornost.

Prve zaloge živil za Ljubljano prispele

Ljubljana, 9. oktobra.

Ljubljance, zlasti pa vse naše gospodinjice, so večerj z vsem veseljem sprejeli naše poročilo o zagotovitvi prehrane Ljubljane in naše pokrajine. Še bolj pa se je prebivalstvo pomirilo, ko je samo videlo na ljubljanskih ulicah v četrtih in petih popoldne kolone tovornih avtomobilov, ki so dovažale prve zaloge živil iz domačih mlino, večerj popoldne pa še krompir iz Kranja. Po kratkem obisku pri ravnatelju Preveda g. Gračnerju smo zvedeli, da je do sedaj prispele v Ljubljano že okrog 150.000 kg moke, ki so jo vskladisčili v mestni klavnic. Moka je pšenična, ržena in krušna. Davl ob pot osmih so se odpravile nove kolone avtomobilov že vtrčile v Domžale, od koder bodo pripelale nove količine moke. Prihodnji ponedeljek in v sredo pa prideta spet dva transporta živil. Prav tako je na poti četrta olja, druge maslobo pa prispejo v kratkem v Ljubljano.

Pa tudi za krompir se je oblast že pobrignila. Sinoči so pripeljali iz Kranja s 16 avtomobili zaenkrat 70.000 kg dobrega gorenjskega krompirja. Krompir pa bo prišel te dni še v večji množini po železnici. Je že na poti.

Tako je ljubljanskemu meščanstvu in vsemu prebivalstvu Ljubljanske pokrajine urehana zagotovljena, zato naj prebival-

stvo ne naseđa več kakršni koli propa. gandi. Nevarna Tomazina pa bo časopisje v prihodnjih dneh potreglo z obširnejšimi poročili in zanimivimi fotografskimi posnetki.

Program ljubljanskega radia

Program za soboto: 12.20 do 12.30 Uvod — 12.30 do 12.45 Poročila v nemščini in slovensčini — 12.45 do 14. Zabavni koncert — 14 do 14.15 Poročila v nemščini — 14.15 do 15 Popoldanska glasba — 15 Poročila nemškega vrhovnega poveljstva — prekinitev oddaje — 17 do 17.15 Poročila v nemščini in slovensčini — 17.15 do 17.45 Zabavni koncert — 17.45 do 18.15 minut za gospodinjice — prekinitev oddaje — 19 do 19.30 30 minut domače glasbe, igra Klasični Trio — 19.30 do 19.40 Poročila v slovensčini, poročilo vrhovnega poveljstva v italijansčini, napoved programa za naslednji dan — 19.40—20 Mala medlira — 20 do 20.15 Poročila v nemščini — 20.15 do 21.15 Operetna glasba, igra Radijski orkester s sodelovanjem sopranistke Drage Sok in tenorista Janeza Lipušeka, vodil dirigent Drago Mario Sijance — 21.15 do 22.15 Igra orkester »Stenograf« — 22 do 22.15 Poročila v nemščini, konče oddaje.

Naročanje »Slovenski dom«

Iz Hrvaške

S posebno Poglavnikovo odredbo je bilo uklenjeno Vrhovno nadzorstvo obožoenih sil, kateremu je načeloval general S. Stancar. Poglavnik se je generalu Stancarju v posebnem pismu zahvalil za njegovo dosedanje delovanje v tem vojaškem uradu.

V tem tednu hrvaškega Rdečega križa je bilo po vsej hrvaški državi prirejanih mnogo dobrodelnih kulturnih prireditve, katerih čisti dohodek je šel v korist te človekoljubne organizacije.

Madžarska delegacija, ki je bila dalj časa v Zagrebu, kjer je skupaj s hrvaškimi predstavniki urejala odnose za pravno in civilno zaščito med Madžarsko in Hrvaško, je bila prisotna na večih kulturnih prireditvah in oddila preteklo soboto na izlet na Slemen.

V Sarajevu so zastopniki skoraj vseh sarajevskih društev ustanovili novo društvo, katerega namen je, da bo podpiralo obubožane dalmatinske prebivalce in jim po svojih močeh pomagalo.

Posebna komisija je te dni v Požegi pregledovala stanovanja obrtniških vajencev in pomočnikov. Komisija je ugotovila, da je v tem oziru za spodobno stanovanjsko namestitev kar dobro preskrbljeno.

Zveze in pogajanja generala Ceruttija s slovenskimi komunisti

Dne 12. junija 1943 ob 18 se je javila na italijanski komandi v Straži pri Novem mestu 17 letna deklica, učenkinja Godine Razke, najemnice gostilne Sitar v Toplicah. S seboj je prinesla pismo, ki ga je imela po naročilu partizanov oddati italijanski komandi. V okolici Toplice so bile tedaj tri komunistične brigade. Italijanska komanda je poslala po nekera trgovca v Straži, nato pa še po njegovo sestro, da bi pismo pretolmačila. Pismo je imelo približno tole vsebino:

»Na položaju... Z ozirom na Vaš dopis z dne... spoznamo, da smo pripravljani nadaljevati pogajanja. Če ste s tem sporazumni, prosimo, da nam sporočite do 21. ure današnjega dne. Če ne bo do tega roka odgovora, bomo smatrali, da nadaljnja pogajanja niso mogoča. Če pristanete na naš predlog, bi se sestala dva naša obožena komandanta in en tolmač, od Vas pa tudi dva obožena oficirja in en dober tolmač.«

Ob 22 so iz ameri Toplice proti Vavti vasi prihajali trije partizani, dva dobro oblačena partizanska komandanta ter tolmač. Na mostu, kjer je blok, sta jih sprejela dva Badoglijeva oficirja iz Straže in en tolmač.

Po kratkem pogovoru so se vsi odpravili čez most na komando. Od tam so takoj poslali k Jenku vojaka po liter zgornja ter 4 kolarje. Do 2 zjutraj se niso oddili. Eden od partizanov je med tem odšel, v Vavti vasi zasledil konja ter odjahal proti Toplicam, od koder se je vrnil šek kako ura. Pogovori so se nadaljevali do jutra.

Dva partizana sta nato oddala proti Toplicam pred prvo jutranjo mašo, to je ob kakih 6, eden pa je še čakal. Tega so ljudje po maši videli, da se je sprehajal s komandantom iz Straže ter njegovim adjutantom. Ob kakih 8 je iz Straže odjahal.

Malce čez poln pa so prišli iz Novega mesta z dvema avtomobiloma en Badoglijevski polkovnik ter dva kaplana. Ljudje so prepoznali kamo karabinjerskega kaplana iz Novega mesta. Ti so šli takoj v ofirsko menzo v Vintarjevi hiši. Čez kakke pol ure za tem pa je zopet prišel od partizanski komandant nazaj, šel v menzo ter se zopet razgovarjal do poln, kakor je zopet odjahal proti Toplicam. — O vsebini razgovora še ni nobenih poročil.

Dve, tri iz lokalne kronike

Eksplozije plena v Ljubljani so kaj reuke. Pred približno 15 leti je plin eksplodiral na česti v Knačjevi ulici, ko je našel plin uhajno luknjico, skozi katero je začel uhajati in se je nato vnel. Takrat je plin napravil le veliko luknjo. Zrtv pa ni bilo. Davi okoli 7.45 so bili prebivalci Miklošičeve česte in bližnjih ulic, kakor tudi vsi pasanti, ki so hiteli po svojih službenih poslih, sila prestrašeni in presenečeni zaradi silovite detonacije. Na Miklošičevi česti v bližini Zadrške gospodarske banke je eksplodiral plin. V krhčnem trenutku je mimo kraja eksplozije prihajal v smeri proti Justični palači sodnijski uradnik, 58 letni g. Anton Jager. Močna detonacija ga je vrgla na tla. G. Jager je dobil hude poškodbe po glavi in rokah. Reševalci, ki so bili takoj na mestu, so ga odpeljali na kirurški oddelček splošne bolnišnice. Delavci pilnarne, ki je bila o nesreči takoj obveščena, so kmalu vse ukrenili, da se katastrofa ni razširila.

Na Stadionu so se večerj popoldne igrali dekci. Dijk, 15 letni Lav Beteršnik je bil med igro hudo poškodovan na glavi. Prepejan je bil v bolnišnico. — Ambroz Zvonko, 6 letni sin skladiščnika, je padel z drevesa in si zlomil desno roko. — Inž. Slavko Dular je padel na česti in se hudo poškodoval, da je moral iskati zdravniško pomoč v bolnišnici.

Ljubljana bo zaradi prehrane obvarovana najhujše krize. Strah, da ne bomo imeli za zimo krompirja, je bil prazen. Trdno so sedaj ljudje prepričani, da bo aprovizacija mesta s krompirjem dobro funkcionirala, kar nam je davi pokazal Vodnikov trg na prostoru pri Ljudski knjižarni. Tam so zložili velikanski kup gorenjskega krompirja, ki so ga na tovornih avtomobilih pripeljali iz Kranja. Uslužbenici Nabavljalne zadruge pa so krompir lepo nalagali v posebne zabojke, ki so jih nato odvažali na dvorišče zadruge. Okoli krompirjevega kupa so se zbirale skrbne gospodinjice. Bile so vesele, kajti upajo, da bodo kmalu dobile primerne množine lepega gorenjskega krompirja in jim ne bo treba jadicovati in tožiti o pomankljavju krompirja.

Zivilski trg današnje sobote je kazal svoj običajni vrvež, kakor ga je človek navajen gledati v sedanjih časih. Na izbiro je bilo mnogo zelenjave. Veliko je povpraševanje po gobah. Na Rudniku jih gospodinjice kupujejo po 30 lir kilogram. V mestu jih prodaja

Program Nemške Akademije Novi tečaji nemškega jezika v Ljubljani

Lektorat Nemške Akademije v Ljubljani je izdal svoj program za šolsko l. 1943-44. Nemška Akademija ima po zakonu, ki ga je izdal Führer dne 15. novembra 1941. nalogo, da razširi nemški jezik in nemško kulturo. Nemška Akademija je postala temeljna organizacija za nemško kulturo. Izpolnjuje na ta način svojo vzvišeno nalogo pospeševati na strogo znanstveni podlagi raziskavanje in študij nemškega jezika; ter omiko.

Lektorati — izvršni organi Nemške Akademije — razvijajo svoje delovanje, to je pospeševanje nemškega jezika v ihožemstvu, z vso znanstveno strogostjo in strogo metodo.

Med šolskim letom (l. XI. 1943 — l. VII. 1944) se vršijo tečaji nemškega jezika, predavanja, koncerti in druge prireditve.

Tečaji nemškega jezika obsegajo:

1. Nižji tečaj (za začetnike); 2. srednji tečaj (za one, ki imajo že osnovno znanje jezika); 3. višji tečaj (splošni pregled zgodovine, književnosti in gospodarskega in kulturnega življenja v Nemčiji); 4. Kon-

verzacijski tečaj (obravnavo praktičnih vprašanj in nemške literature); 5. Tečaj za poklicno specializacijo (poglobljen študij gramatike, čitanje in konverzacija z ozirom na razno vjeje specializacije.)

Vpisovanje za tečaje in predavanja, trajajo od 18. do 31. oktobra 1943. Ob tej priliki je prineseti s seboj 2 slike za legitimacijo. — Lekcije, trajajoče po eno uro, bodo trikrat na teden.

V načrtu so sledeči tečaji:
Popoldanski tečaj od 15—19, ki bodo trajali 8 mesecev.

Za informacije se je obrniti na tajništvo v Beethovnovi ul. 14-L, vsak dan od 10—12 in od 16—18.

Poziv

Ponovno pozivam vse v Ljubljani biva-joče internirance, ki se doslej še niso prijavili, da se v lastnem interesu zglašijo do 16. oktobra 1943 med uradnimi urami na upravi policije, II. nadstropje, soba 17.

Zglašenje je potrebno zaradi sestave razvidnice.

Predsednik komisije za izpust internirancev.

Uradno pojasnilo o zapori cen

Odredba poveljnika nemških čet v Sloveniji in Istri z dne 26. septembra t. l. o zapori cen z dne 8. septembra je v nekaterih poslovnih krogih dovedla do nepravilne razlage te odredbe.

Siri se namreč mnenje, da veljajo cene, kakršne so bile 8. septembra v prostem prometu, torej de facto, ne veljajo pa uradno določene cene, torej take, kakršne so bile de jure.

Zato pokrajinska uprava s tem razglašaja, da so veljavne samo s posebnimi oblastvenimi naredbami, maksimalnimi ceniki ali posebnimi določbami določene cene, nikakor pa ne veljajo cene, ki so nastale brez sodelovanja oblasti.

Ljubljana

Koledar

Sobota, 9. vinotoka: Dionizij, škof in mučenec; Ludovik Bertrand, spoznavalec; Pobjila, opatica in mučenica.

Nedelja, 10. vinotoka: žegunska nedelja; Fraje Borgia, spoznavalec.

Obvestila

Škofijska dobrodelna pisarna ima v oskrbi 18 otrok — airo internirancev, ki jih ni bilo mogoče poslati sorodnikom. Informacije se dobe v škofijski dobrodelni pisarni na Miklošičevi cesti 7.

— Lichtenurnov zavod: Za učenje meščanske šole bo vodna šolska av. maša v ponedeljek, 11. oktobra, ob 8 — ne v soboto.

Šolska sporočila

Za vse uršulnske šole je otvoritvena služba božja v ponedeljek, 11. oktobra, ob 8. Dr. klasična gimnazija bo imela prvo šolsko sv. mašo v ponedeljek, dne 11. t. m., in sicer ob 8 za višje, ob 9 za nižje razrede. Navodila za redni pouk, ki se začne v torek, dne 12. oktobra, so habila v šolski veži. — Ravnatelj.

Na 11. moški realni gimnaziji v Ljubljani. Ravnatelj bo otvoritvena služba božja v ponedeljek, 11. t. m., ob 9. Po maši se zbere učenci na gornjem dvorišču, kjer dobe potrebna pojasnila.

Upraviteljstvo 1. deške ljudske šole na Ledinu sporoča, da bo otvoritvena služba dne 11. t. m. pri Sv. Petru ob 8. Pouk bo začel isti dan ob 12.15, in sicer začasno v Marijanski na Poljanah čisti, dokler ne bo šolsko poslopje na Ledinu zopet prosto. Natančen razpored pouka bodo otroci zvedeli v cerkvi, zato naj pridejo vsi k službi božji in se vabljeni tudi starši otrok posebno iz nižjih razredov. — Otroški vrste se otvori pozneje.

Na 1. ženski real. gimnaziji v Ljubljani bo začetna služba božja za šolsko leto 1943-44 v ponedeljek, 11. t. m., ob 8 v cerkvi sv. Nikolaja. — Učenke naj se zbere pred cerkvijo pet minut pred osmo. — Učenke pevke obeh oddelkov bodo imele v soboto, 9. t. m., ob 10 dopolnilno pevsko vajo; zbero naj se točno na dvorišču Lichtenurnovega zavoda. — Vsa navodila glede pričetka šolskega pouka, kakor tudi glede učnih knjig bodo te dni objavljena na razglasnih deskah Lichtenurnovega zavoda. — Ravnateljstvo.

Na državni trgovski akademiji v Ljubljani bo za vse učenke in učenke obvezna otvoritvena služba božja v ponedeljek, dne 11. oktobra, ob 9 v trnovski cerkvi. Učenice (ke) naj pridejo pravočasno v cerkev, po maši pa se zberejo učenci II. A, III. A, B, C, in IV. A, B razreda v svojih učilnicah. Učenice (ke) I. A, II. B, C, D in D razreda pridejo v šolo popoldne ob 15. uri.

— Na 1. mešani meščanski šoli na Viču v Ljubljani bo otvoritvena služba božja v ponedeljek, 11. oktobra, ob 8 v farjni cerkvi. Po maši se učenci zberejo v šolskem poslopju, kjer doba vsa potrebna navodila.

III. deška ljudska šola v Ljubljani (Vrtača). Začetna šolska sv. maša bo v ponedeljek, 11. oktobra, ob 9 v uršulnski cerkvi. Zbirališče učencev je v Nunski ulici.

Na Dr. Krekovi učiteljski gospodinjstki šoli je začetna maša v ponedeljek, 12. okt. ob 9 v hišni kapeli.

Državno gledališče

Drami:

Sobota, 9. oktobra ob 16: »Nevesta s krono«. Izven. Cena 60 lir navzdol.

Nedelja, 10. oktobra ob 11: »Deseti brat«. Izven. Cena od 18 lir navzdol. — Ob 17: Valiki mož. Izven. Cena od 15 lir navzdol.

Operi:

Sobota, 9. oktobra ob 16: »Madame Butterfly«. Izven. Cena od 32 lir navzdol.

Nedelja, 10. oktobra ob 16: »Zemlja smehljaja«. Izven. Cena od 32 lir navzdol.

Zgubila se je denarnica s osebno izkaznico in precejšnjo vsoto denarja od Krekove šole do artiljerijske vojašnice za Bežigradom. Oseba izkaznica na ime: Jože Sirk. Pošten najditelj naj jo proti nagradi vrne v Krekovi šoli.

Zakaj ne izključe vrana vrani oči?

Če bi mogel dobiti gospod X vrtič, to bi bilo zelo dobro. Gospod X ali njegovo novo hišo ob morju, bi si izbral kaj preprosto pot: Gospoda Y bi kratkoma ubil. Toda gospod X ni ubil gospoda Y. Prvič je namreč vedel, da bi bil obsojen, drugič kaj bi bilo iz naroda, kateri bi pobijal, in tretjič ima tako moralno silo, da ne bi na noben način mogel ubiti gospoda Y.

Zakaj pa prav za prav ne pride do po- boja pri levih družini? Ki lovi skupaj v Afriki ali pa živi v skupnem ujetništvu v živalskem vrtu? Često so dovolj besni drug na drugega in za ta slučaj ima vsak na razpolago končaste zobe in svoje kremp- lje. Ugriz v nezavarovalni tiliak nepripr- tjenega koleva bi povzročil jezo in sovra- štvo — in nobeno »levo« soodličje se ne bi upalo »skazovati« levo, ki si je podjarmil levo čredo. Nasprotno, njegova oblast bi se morala zaradi zločina, ki bi bil utrditi. Toda tedaj vidimo, da lev ne more slediti svo- jemu bratu, če ga je ubil. Vedno si pred- stavljamo, da živijo divje živali brez pred- sodkov, zakonov in meja. Znak pa se ne- potem ne pobija močnejše oboje živali dan na dan, če so tako razpoložene; znak se ne pokolje volkovi, »zakaj ne izključe vrana vrani oči«?

Pri najboljši volji ne moremo razumeti, kako more živeti Helioth z obema krokar- jema in ga krokarja smatrata za »krokar- jaca«, za brata. Sta kot divja na njegova očala. Prvič ker so tako svetla in drugič ker jih tako lahko odneseta s kljunom in prav tako zato, ker jih njeni sloveski brat tako ljubosumno skriva pred njima. Če jih kam položi, ali spravi v žep, se trudita na vse pretege, da bi jih dobila. Kakor hitro si jih posadi na nos, ima pred krokarjema mir, ker mislita, da so to »krokarjeve oči«, torej oči njunega sorojaka. Če sama bližina teh bleščavih oči njihovega kljuna vzne- miri krokarje, ki skušajo svojemu sovra- žniku najprej izključiti oči. Če približa- lovske prijatelji svoje oči velikemu in ostremu krokarjevemu kljunu; se ta obrne proč. In to dela vedno znova, kadar se mu približa. Posebno prijateljsko delo je, ka- dar puljo s svojimi mišičnimi kljuni majhna peresa ob obeh svojih sorojakov. To delajo tako previdno, da se norača kar čuditi. Kro- kar prosi za to svoja sorojaka ali pa člo- vekove skrine prste. Ljubko položi svojo glavo na človeškega prijatelja in drgne s peresi po njegovih prstih. Oči ima na pol- zaprti in glavo poboja na tisto stran, na ka- teri bi rad izpuli peresa.

Enako brezbrambno ponižno prosajo vi- diš tudi pri divjih sorojakih. Če se srečata dva psi na čisti, kakor je to opisal Lo- renz, gresta trdih korakov in z vodovrno stegnenim repom eden proti drugemu. Če se zaveva ne konča z miganjem repa in prijateljskim, se živali nascočita. Če se pa hoče kdo vmešati pri takem pasjem dyo- boju, sta živali takoj prijatelji in se bo- rita skupaj. Glava podlegla leži vedno pod zmagovalcem. Drugi pa položijo zobe na premaganev vrat in globoko zatuli, toda ne ugrizne. Sebe ko zmagovalce odide in dvigne svojo nogo na kak predmet v bli- žini, pokaže premaganevo svojo ponižnost in se oddalji.

Mladi psi se vržejo na hrbet, kadar pro- stijo starejši pse milosti. Galebi in krokarji okrasijo zmagovalcem teme s peresi, torej tisto mesto, po katerem udarjajo s kljunom tuje živali, ki jih hočejo ubiti. Če se boju- jeta dva divja petelinca, se vleče premaga- nee plosko na tla in s tem se sovraštvo konča. Če se borita za zabavo petelina in baw, se vleče premagani petelin prav tako. Če pa po vrsti tuji pav ne pozna te navade, klinje na tleh ležečega petelina, dokler ga ne ubije. Otroci pri opicah, ženske iz tu- jega rodu, položijo pred starejšimi opicami klavo na tla in dvignejo rep. Kadar psi obrnejo svoj hrbet, ne naredijo to zato, da bi zmanjšali svojo površino, kakor sem ne- kaj bral — zato so preponosni — ampak da pokažejo svojo ponižno prošnjo za milost.

Dobro oborožene živali, ki živijo v dru- žini ali v čredi, imajo prirojen del poni- žnosti, ki jim ne dovolji ubiti brata. Miro- ljubne živali ne rabijo tega obrambnega sredstva, ker golob ne more ubiti s svojim šibkim kljunom, poleg tega pa se lahko pre- maganev reši z begom. To je skrivnost, za- kaj so nekateri izmed kratkih živali, če jih podrobno opazujemo, prišli umora in ka- nibalstva, ki se pojavljata pri njih bolj po- gosto kakor pri daljših poprijehih, pri ka- terih je pobijanje vendar redkejše. Petel- lini ključajo tako dolgo bele koke, da jim izključajo črva. Grlica fura drugi, premagani, s svojim nežnim kljunom peresa na glavi tako dolgo, da postane cela zro- njja stran uboge živali ena sama velika ran- ja.

Tudi srna in domači zajci se pobijajo zelo pogosto, celo pogosteje kakor levi, vrane ali volkovi.

Levi in tigri skrivajo pri igranju svoje nevarne krempelje tako previdno, da ne morejo poškodovati tanko kožo. Tudi pri ljudeh ne moremo opaziti tega sožitja. Pri se tako prijateljski borbi si že krvav. Če se borita dva se tako dobra prijatelja s flo- retom, sunita brez premišljanja skozi re- šetko.

JESENSKA MODA v luči modnih revij

Primeri prizadeva, da bi sledili najnovejšim modnim razmeram in razmeram, ki jih kažejo modne revije.

Letosnje poletje je bilo, tudi kar se ti- če modne, brez posebnih sprememb. Zato se moramo sprijazniti z mislijo, da je po- tkrala na vrata naše garderobe jesen in z njo novost ter večina tudi večje zahteve glede spremembe obleke.

Letos nimamo skrbi, da bi krojači ne zmogli dela, saj bodo lahko vsa ta dela opravili pravočasno in nam vsem lahko kmalu ustregli.

Tudi priprava in izbira novih krojev nam ne bo vzela mnogo časa. Iz redkih modnih revij lahko takoj ugotovimo, da je tudi letosnja jesenska moda v znamenju treznosti in prihranka.

Kroj je enostaven, izdelava in okrasil pa narejeni zelo skrbno. Prav ta skrbna natančnost v izdelavi daje letosnji jesen- ski modi kolind eleganten izraz, četudi ni- mamo prvotnega blaga.

Pa prelistajmo nekoliko po modni re- viji in si ogledimo njene podrobnosti!

Letosnja jesenska moda predvideva še vedno kratka krila, prav česu in razme- ram primerno. Njihov kraj je premošten in ozek, vendar pripravno narejen, gube dovoljujejo prosto hojo. Postava je neko- liko širša in ima čisto bluzno obliko, kot izvirno novost pa modne revije spet nava- jajo, da se obleke oziroma bluze zapirajo na hrbitu. Ramena niso več tako nenarav- no ogolata. Najdemo tudi padajočo obliko. Zelo pride do izraza kimono. Kolki so zelo poudarjeni. Lahno zvončasto krilo krasi mnogovrstno različni žepki, ki so strditi in imajo obliko mošnje ali pa izgledajo kot del krila.

Svečda moramo že v zgodnji jeseni, ko čez dan sicer še ne potrebujemo plaščev in pridejo v prvi vrsti v poštev kostimi, misliti tudi na plašče. Poslednje lahko ima- mo v različnih oblikah. V revijah opazi- mo tako, ki prosto visijo, plašče s prepa- žajo širino, potem pa spet tako, ki imajo gornji del v obliki bluze. To so le glavne vrste. Poleg teh so pa še različni novi mo- deli. So to udobni, plavalni, z gibčno pos- tavo. So bolj pogosti pa plašči s pasovi in dolgiimi zapetjimi.

Tudi promenljivi kostimi so zelo raz- lični. Imajo lahko dolge, prilagajajo se jo- pice, ali pa kratke premošne telovnike. Moda dovoljuje solidne enostavne modele.

Mi ljudje imamo, kakor piše Lorenz, po- sebne vrste ponižnost proti svojemu pred- postavljenemu, ki pa ni prirojen, ampak jo imamo zaradi vljudnosti. Poklon, poljub- ljanje nog spadajo sem. Da v »Robinzonu« je položil preprosti divjak »Petek« nogo belega gospoda na svoj tiliak. Če snamem klobuk, je prav za prav snetje varnostne čelade poklon, ponudba nezavarovalne gla- ve, pozdrav z orožjem je zadostitev do predpostavljenege. (Po dr. B. Grizmeku.)

nekoliko podobne moškimi, pa tudi tako, ki poudarjajo nežno ženkost.

Glede barve blaga moda ni tako stro- ga, zato ker je tudi izbira majhna. Moda predvideva zlasti eno barvo, pa tudi rjava in zelena sta moderni. Sicer pa bo vsaka žena našla neki primeren kraj in tudi bar- vo svoje obleke.

Zelo moderni so škotski kockasti in čr- nasti vzorec, zelo tudi mešanica vsega tega v poživljajočih in veselih barvah.

V modnih revijah najdemo med dru- gim tudi poučne vrstice o stredni namiznih prtič. Ker je danes glavna vprašanja mlo, so že skoraj vsi vseh naših hiš izginili prti iz povsodnega platna in so jih goso- dinje nadomestile z navadnimi. Za to ra- bimo bolj ali svetlo blago, ki ga izrežemo v pravokotni velikosti. Ta prti mora biti tako velik, da lahko nanj postavimo kro- jnik, jedilni pribor in kozarce. Robovne podloge obkrožimo s pralnimi okrasili. Zbrati pa moramo primerne barve. H kosu v krem barvi moramo vtakati črnejšo rde- če okraske, v belo blago pa različne rde- ke, ki morajo biti svetli. V dvehem zgo- njem koncu lahko naredimo tudi pentlo iste barve kot okraske ob robu. Ljubka je tudi pentlja iz pralne svile z luknjičastimi vzorci.

Kot okraske k nočni obleki priporoča jesenska moda najbolj čipke, vezene ali esinaste okraske. Tako vidimo v revijah obleke, katerih ovratniki, zadržke na telov- nikih, trakovi na ramah ali tiličev so iz čipkaste blaga. Zelo pogosto so obleke, okrašene s čipkastimi nabirki ali slapovi. Prihujljeni so tudi okrasni iz vezanja ali satina, ki so posebno ljubki na ramah, kolkih ali kot široki pasovi. Stare obleke, katerih smo se že mnogo naveličali, s ta- kimi okrasili prenovimo, da bodo zgledale kot nove.

H koncu h kratkim vrsticami o modi bi dodali samo še to: v modnih revijah naj- demo tudi sodbo modnih piscev o sedajši modi pariskih dam, o budimpeštanski modi in drugo. Povsod vede duh novih razmer in časa, ki so prinesli svoj delež tudi modi. Enotna pa je ugotovitev vseh piscev, da sta pomankanje in štedna prinesla tudi v modo marsikatero novost, ki bi sicer brzokone ne bilo.

Fotograf o lepoti in preročkem pomenu oblakov

So ljudje, ki ti s kratkim pogledom na nebo povedo, če lahko pušiš dežnik doma ali ne

Ljubljana, 9. oktobra.

Če obiščemo slikarsko razstavo, vidimo le redko, da bi bila pokrajina narisana brez oblakov. Oblaki poživijo drugače po- polnoma mirno ali celo čisto golo nebesno ploskev in pokrajina pridobi mnogo na pe- strosti.

Pred nedavnim mi je razlagal fotograf: sč povem odkrito, se nisem mogel nasli- kati tako lepih oblakov, kakor jih vidim v naravi... Fotografiranje oblakov je po- sebno poglavje. Ko sem začel pred petnaj- stimi leti fotografirati, nisem imel na sliki nobenega oblaka. Tedaj pa me je prišla taka strast, da sem naredil čez 800 slik. In sedaj imam že vse oblike oblakov. Nekateri najboljše vam bom sedaj prikazal.

Najnižja je megla, ki leži na zemeljski ploskvi ali pa tik nad njo. Nad njo se na- gromadajo nimbi ali deževni oblaki, na- vadno do višine 1800 metrov. Potem pridejo kumuli ali kopasti oblaki, ki nastopajo v višini 5000 metrov, posebno pri spremembi vremena. H kopastim oblakom spadajo tudi

tako imenovane ovčice. Te pa prištevamo tudi k cirkom, ki plavajo v višini do 12.000 metrov. Najvišje ovčice so pa opazili v vi- šini 20.000 metrov. Imajo obliko majhnih ledenih žebčev. Ciri pa nastopajo v razli- čnih oblikah. Videli smo že »ovčice«, potem peresne cire, nadalje tako imenovani cirov pasjolan in »rjabe cire«.

Različne oblike oblakov nam služijo pri napovedovanju vremena. Tako vremenska napoved pa velja le za posamezno ozemlje. V bližini, kjer zračni tokovi niso tako mo- ni, so lahko nanjo mnogo bolj zanesemo ka- kor na gorah.

Navadno lahko napovedujemo pri nasto- pu ovčic, da bo do nadaljnjega konca lepega vremena. Če tvorijo ovčice pasjolan se bo vreme poslabšalo. Če vidimo pri lepem vremenu v veliki višini divje razkustrane peresne cire, je to znamenje, da je v vi- šinah vihar, ki bo kmalu nastopil v nižini in bo prinesel spremembo vremena. Tvorba vremena pri kopastih oblakih je znana. Tu je zanimivo dejstvo, da lahko izginejo obla-

Slovenska mladinska književnost je spet obogatena z novo, lepo ilustrirano knjigo. Kakor v dosedanjih svojih delih, tako se je pisatelj Tomažič tudi tokrat zaimaknil v svoj svet — v planine in gozdove ob Dravi — ter nam v priklupni obliki podaja domačo bajko pod naslovom »Dravska roža«. Njegov stalni sotrudnik Jože Beranek, s katerim se v ustvarjanju lepo ujemata, je iz strani obsegačo knjigo lepo ilustriral in jo tako približal tudi najmlajšim, ki še ne znajo brati.

Kakor v dosedanjih Tomažičevih delih, tako zaživi tudi v Dravski roži zeleno Po- horje, pa Drava, nekdanja grasična v Lim- bušu in tako imenovani Kačji otok (zda Mariborski otok, znan po mestnem kopali- šču). Tomažič opisuje bomo družini drav- jev — očeta in njegove tri sinove. Na smrtni postelji jim podeli stari oče dediščino: tri nauke in tri hlebece kruha. Tako krenejo tri bratje v novo življenje po pohorskih svetih. V najmlajšem je posebelna zve- stoba do očetovih izročil, starejša dva pa sta podana kot zlobna in sebična človeka.

V obliki bajne, napete in tu pa tam na- ravnost pretresljive zgodbe razvija Tomažič priprosti nauk, kako Bog dobro plačuje in hudo kaznuje. Starejša brata se hočeta naj- mlajšega znebiti in ga osepita. Tedaj pa se vrne očetov duh, ki stoji najvišjemu ob strani in ga ozdravi.

Usoda nanese, da pridejo vso trije bratje do zloglasne grasičnine v Limbušu. Nad starejša dva, ki nista sposobna postenege življenja, pride kaj kmalu zaslužena kazen.

Gospod Jakob dela jesensko bilanco

Gospod Jakob se je sedaj, ko je nasto- pila hladna in deževna jesen, ko ne more več brkljati po svoji njivi, premetavati prekele, iskati poljev in drugih škodljivcev, v svojem skromnem domu zamislil v glo- boko premišljevanje. Začel je delati krat- ko bilanco o svojem obdelovanju malih njiv, o svojih pridekih in o vseh sitnostih, ki jih je imel med poletjem od zgodnje spomladi naprej, ko je zapičil prvo lopato v zemljo. Globoko se je oddahnil, kajti prej ga je moril in mrevral s svojimi ugankami in križankami sosed Vilko, ki mu je na dolgo in široko razkladal, kako se mu je posrečilo rešiti eno najtežjih in najhujših križank, kar mu jih je kdaj pri- šlo v roko. Ta Vilko ga je zabaval in mu pripovedoval:

»Glej, Jakob, kako sem hitro rešil to križanko. Nikakor mi ni šlo po sreči. Dol- go sem se trpil in mučil. Kaj naj bi bilo to: hameštiki očetov...? Kdo je ta? Im. varuh? Ne, ne gre v stolpec Ocem! Tudi ne! Kaj naj bi bilo? Nekoliko sem zadržal in v sanjah se mi je posvetilo! Voj, Jakob, kdo je hameštiki očetov? Rodnik! In ta beseda je bila prava!«

Gospod Jakob se mu je nasmehal in ga je kmalu nato odločil, izgovarjaje se, da ima mnogo dela, kajti pripravil se je bil gospod Jakob, da bo napravil pregledno bilanco o vseh pridekih in o vseh poslih, ki jih je imel kot mali obdelovalec. Nje- gova bilanca je bila v splošnem dobra. Močno pa se je hudoval na »stubarje« in poljske tatove, ki so mu odnesli precej krompirja, nekaj jabolk in tudi fižola. Kot mali obdelovalec se je gospod Jakob v dveh letih prav dobro izvešal v pridelovanju vseh dobrin. Postal je v prvi vrsti stro- kovnjak za fižol. Gospod Jakob pozna vse vrste visokega in nizkega fižola. Po njego- vem pri nas v mestu in okolici najbolj uspeva visoki elper. Ta napravi lepa in zdrava zrna, bogate obroke in je zelo od- poren proti vsem škodljivim napadalcem, posebno proti usm. Gospod Jakob je krat- ko sklenil:

»Drugo leto sadim samo elper. Pa ka- ko! Ne na gosto, da je preklija poleg pre- kije, precej na redko, da ima vsak fižol do- volj zraka in sonca. Dobro je bilo letos, da sem začel v suhi fižol vsak dan pri kore- nihah zalivati. Zato so mi sosedje tako za-

ki neznano kam, do spremembe vremena pa pride vseeno. »Ribe« nam natančno de- najkasneje v 36 urah.

Posebno kmetje imajo v napovedovanju vremena mnogo vaje. Mnogo ljudi najde, ki ti s kratkim pogledom na nebo povedo, če lahko pušiš dežnik doma ali ne...

In še nekaj za konec: Lepota oblakov! Če se bleščijo bel kumuli kot strahna le- dene gore v višini, če plavajo bolj večeri petero ali šestero barvni cirk eden nad drugim, če se vleče na stotine metrov da- leč črta črta iz obzorja na obzorje — to- daj se mora človek, ki ima oči, začuditi.

Prvega vrže grasičnika v zrajsko ječo, drugega pa uniči strahotna dravska pošast, ki jo je Beranek posebno dobro podal v ilustracijah. Najmlajšega vodi duh pokoj- nega očeta, v opori pa sta mu tudi pokojna brata, ki nastopata zda kot bajeslovni bitji.

Ko se mu posreči, da pokonča zmajga, ga zapelje lepba grasičnikinja se k drugemu, čeprav prepovedanemu dejanju: kraljici Kačjeja otoka odnese zlato krono, da jo bo nosila grasičnikinja namesto poročne venca. Zato mora se trpeti, preden pride spet do miru in srečnega življenja. Čudo- delna dravska roža ugonobi nazadnje še grasičnikinja, ki okameni, najmlajši drvarjev sin pa se spet vrača s sekirjo in žago na očetovo domačijo, kjer začneja nov, srečnej- ši rod pohorskih drvarjev.

Tomažič kot pripovednik in Beranek kot slikar se lepo ujemata in dopolnjujeta. Ta- ko smo dobili spet novo, ilustrirano bajko, ki ima zaradi domače ter pravno uravno- veser vsebine še posebno veljavo. Ne gre za navaden strip, s kakršnimi so bili še tik pred vojno preplavljeni časopisi, temveč za umetniško podano bajko, v kateri živijo motivi starega pohorskega ljudskega pri- povedovanja. In čim bolj bo zajemal Toma- žič iz naroda, ki nam ga s toliko ljubozno podaja, in čim bolj se bo tudi Beranek pri- bližal pohorskim narodopisnim posebnostim, tem višja bo vrednost njegovih del. »Dravska roža« kot lepo branje priporočamo zlasti mladini, radi pa bodo segali po njej tudi odrasli prijatelji slikane bajne literature.

vidna, ker sem imel do zadnjega lep in zelen strobi fižol. In kako polna se bile moje prekele! Zadevoljen sem.»

Gospod Jakob je začel nato listati po svojih zapiskih. O vremenu je imel po- sebno rubriko, kamor je zapisal vsak po- jav megle, dež, vročino in oblačnost. Pa je nato prešel k drugi postavki bilance, namreč h krompirju. Ta postavka ga ni toliko zadevala. Minimal je med sosedji: imel lep krompirček, je toda malo ga je. In ti brezvestni, nebramni, zločinski lo- povi, ki so mi ga toliko odnesli! Zado- voljen pa je bil gospod Jakob s koruzo. Malo je je prišel, toda z njive je do- nesel lepa in velika koruzna stoka. Pred nekaj dnevi je zvečer priredil dobro uro trajajočo ličkanje. Zbral je sosedje in med pogovorom so lepo slišali in delali koruzne večer. Koruza mu je res lepo obrodila, saj jo pa tudi mnogo rabi za svoje zajčke in kurice.

Gospod Jakob se je nato odločil, da bo prihodnje leto skušal dobiti v njem še nekaj več zemlje. Spomnil se je nekega milijonarja, ki ga je bil letos pozno kpo- mladi naprosil, da bi mu proti primerni plačilu odstopil kosček svojega obšir- nega travnika. Ta milijonar je bil ironič- no dejal: »Kaj pa boste s tem kosčkom travnika? Sedaj ja prepozno, trava je ve- lika in jaz jo rabim, ker redim kravo. Mo- goče se jeseni zmeniva. Potrpel! Jakob pa mu je odgovoril: »Za mene bi bilo bo- lje, da bi že letos dobil svet. Milijonar pa kratko: »Ni mogče. Kaj pa boste? Saj vam bi ljudje vse pokradli. Zastonj vam bi dal zemljo, ko bi dobro vedel, da boste imeli srečo in da boste sami vse spravili.« Sedaj se je gospod Jakob odločil, da bo na- jel še nekaj sveta. Drugo leto hamerava gojiti v večjem številu paradiznik, ki so mu letos lepo obrodili, in pa zeleno papri- ke, ki se mu je obnesla, toda imel je samo nekaj bilk. Ob koncu bilance je gospod Ja- kob globoko zavzdihnil:

»Ko bi bil letos nasadil več paradizni- kov, veliko paprike, kako lepe denarce bi lahko sedaj spravil v stran! Toda gospod Jakob je bil kljub temu zadovoljen s svo- jimi prideki. Drugo leto bo še bolj priden.

Ali ste že kupili?
Svetovno znani Scottov roman v slikah

»IVANHOE«
je najlepše branje in čarilo.

Velja: brošura 35 lit. v polpatno vezan 45 lit. v celo platno vezan na najfinem papirju 80 lit. Dobi se v vsi ljudske ti- skarne in v knjigarnah.

Naročila sprejema uredništvo Slovenca.

Obisk v iekleni cibi

Kakor v spodnjem svetu. V globlji, v kateri smo se pogrezali z dvigalom, je ne- znosna vročina. Bolj ko se pogrežamo, tem neznošnejša je.

Deseto nadstropje je zadnja postaja na- šega dvigala; toda še dolgo nismo na dnu. Prispeli smo se v predboho peklenke ku- linje. Peklenski mi bivaško in renejo v črnem peku v strahotno enakomernem rit- mu in modrikast žvižg izstopa iz njihovih znojnic, iz njihovih nozdri.

Močno so okovane jeklene pošasti, ki iz- puhtavajo svojo besnost, ko se vrtijo z ena- komerno brzino okoli svojih osi, večno okoli svojih osi, stoosrednjokrat na minuto. Mo- rajo se vdati, ker čuvajo kraljestvo pogub- leno, ki je pod njimi. Pa tudi njih same dobro pazijo in nadzorujejo: nihajoči ka- zaleci na polkrožni plošči jih bodo opazili, okorna, rdeča okena na stenah bi jih ugrazila izdala in ventili bi takoj zažviž- gali na pomoč; če bi ta nevarnostka bitja motila misel na upor, človek se boče zavi- ruvati pred urjaki, ki delajo žanj, — zava- rujejo se z njimi samili.

In ko smo šli skozi strojno dvorano, mi- mo turbin, ki se vrtijo naprej in mimo tur- bin, ki se vrtijo nazaj, mimo lopatistih ko- les in lopatistih bobnov, mimo enainstide- set tisoč valov konjske sile, smo morali iti še globlje. Širne in ozke so bile železne

stopnice in naredili bi boljše, če bi se vr- til, kakor pa da smo planili na vrat na nos navzdol. Ograje pri stopnicah se nismo mogli dotakniti z golo roko, ker je preveč drsela. Čim globlje smo se spuščali, tem večja vročina nam je udarjala na čelo, lica in na kožo, tem težje smo dthali.

Leštev se je končala in dosegli smo tla. Naše utrjene oči so zagledale črne demo- ne, ki so kakor senice stopali iz sten in zgi- njali v stenah, od časa do časa nas je opal- žil rumeno-ordežarek, in iz sivega peklen- skega žrela je skočil ognjen val in nam prinesel sporočilo, da so vedno nismo neob- čutljivi za vročino. Uboga duša, ki se to peče!

Pet in petdeset metrov pod zgornjim ro- bom dimnika stojimo v prostoru za kotle št. 4. Ta prostor ima dve glavni česti, ko- maj trideset metrov dolgi, in štiri ožje, ka- karske ulice, komaj 25 metrov dolge. To torej ni prostor, ampak mestna četrt. Dva- najet donebitkov: kotlov. Obširoki ave- niji sta obrnjeni proti pročelju in do ta vo- di v vsako poslopje tboje vrat, v preprosti tehnični govorici sojnjske imenovana. Vsa- ga skupaj 86 štirje prostori za kotle; ta, ki je obrnjen proti ladijskemu nosu, ima le deset donebnih peči. V drugem je 46 kot- lisa visokih peči s tritrat 46 lačnimi žreli. 200 metrov meri od začetka do konca veliko skladišče za premog, jeklo, prah in sujo.

Tu ni nočnega miru. Že v pristanišču napolnijo neizmerno prostor za premog; cela gora se grmeč potopi sem dol, 8364 ton in jo zaslina rezerva 439 ton. Dvanajst ur po- trobujejo dvigala za premog za vse to. Se- daj se začne delo pri kotlih za dve sto kur- jačev, za dve sto nesrečnikov, delo, ki spre- minja njihovo lastno delavnico v pekel. V kovinskih samokolnicah vozijo iz skladišča črni kamen, v samokolnicah, ki se sedaj gu- gajo naložene med kotli. S tem hranijo ne- hasitni ogenj.

Zvonec prodirljivo zazvoni. Petkrat na uro zazvoni. To je krunjenje železoda, to je znak krmljenja; to je tukajšnja godba. Ko- hortje golih kurjačev pograbi s svojimi lo- pami premog in ga mečejo nenamitno ži- valih v žrela. V spodnjih kotlih, v črnih in kinalu tudi v zgornjih kotlih v ro voda, para so tali in zdaj slišimo, kako se glu- dijo prečke na koleh: kako zadnjajo tuži- ne, ki imajo jakost 60.000 konjskih sil, ka- ko zaživijo in zabučijo.

Kakor gladiatorji

Pfakzali v oknu ko črne, črne kot ve- zaokoli. Le če se odpre kotno železno žre- lo za novo žužilo, če kurjač s 4 metre dol- gim drogom porine ogenj na rešetko ali če z železnimi odpravlja žilindro vse štiri ure in čisti os, tedaj pride rdeča luč na njegovo čelo in vidiš bele lise na njegovih ustnih kotih ter spoznaš, da je ta premogov stvor človek.

Gornji del telesa je nagnjen naprej, spodnji del je vedno pripravljen na odskok. Tako nazaj in naprej skakačjo se so bo-

filii gladiatorji. Sulea se zapliči v molotovo žrelo, iz katerega puhti štrupena sapa. Že skoči pošast kvisku, — tedaj se zaprejo vr- ta pesjaka in za njimi sliši nemotno sta- kanje. In spet je vse temno po ulicah tovar- ne za paro.

Odmor. Postava planeja naprej. Če ob- stoji neposredno pred nami oblavec ali po- cepiš na tla, je takoj podoben črtnemu ku- pu. Nesrečnik spet mečejo premog v svoje samokolnice, ognji bučijo v luknjah, žr- bijo premog, da za človek spregleda. Iskre omahujejo prečno v temi. Zdaj smo ti kur- jač pod zračno prilo. Štopi nekaj korakov na stran, pod ventilatorjevo odprtino, in dobežnja sapla kodra na čelo priljublje- ne lase, ki plapolajo kot zastave trpljenja.

Tu imajo šest takih prežrečevalnih strojev, vsak ima jakost 250 konjskih sil; njih se inorajo, zahvaliti, da jih vročina ne opali, toda zraka vseno ne morejo shladiti, ne morejo preprečiti, da bi samokolnice, ogra- je in stopnice ne bile tako razžlebane in bi ne bili delavci prepočeni z znojem. Kaj more narediti samo ta množina sivega morskaga zraka proti vročini, ki se dviga dnevno iz 1300 ton gorčnega premoga! Koliko so boljše: štirje mehovi z 2200 konjskimi silami od- vajo njihove žrce žrak. Medtem ko pe- pelni arkalce erka žilindro in šipino, ki jih nato vrže v oceani, pograbiho nevidne čevi množico saj, jih potegnejo skozi štrope in kanale okoli ladijskih sten do rdečastih orjaških dimnikov, ki so simbol parnika. Odvode čevi pa, ki so najvišja oblast, po- grabijo sajo in jih izpuhajo v zrak.

Nad prostorom za kotle se nagibajo bati

obeh centrifugalnih črpalk gor in dol, da ne bi šlo nič par v izbrubo. Ko je njena dolžnost opravljena — mora spet začeti no- vo delo. Komaj pride iz stikalne turbine, takoj nastopi svoj mučenški pot v konden- zatorje, kjer jo ubijajo. Tako nazaj dobi- no zgostino segrejejo v stiskalnih ogrevani- nih na 120 stopinj in jo s shranjevalno črpalko zberajo in napeljujejo nazaj v kotli, kjer spet zavre. In tako prevrta para gre vedno v turbine in skrbi zato, da ne bo nji- hovo življenje nikoli umrlo.

Po pivu sladek počitek

Razumljivo pa je, da ne morejo ohraniti vse dražecne pare; zaradi razpoka in pro- dnostosti se izgubi sila. Tedaj proizvajajo v evaporatorjih iz morske vode prečiščeni vodni nadomestek in ga zgostijo.

Vedno mora stati kurjač pri ognjišču in metati roparski zverj spet in spet. Vsake štiri ure pozneje spet nastopijo svojo Kal- varijo. Kakor pri sedmih tiskalnih. Tudi vožnja traja šest dni.

V delavnem odmoru grede pod prho v kopalnici in si oblačejo perilo. Potem spi- jejo kozarec piva in odidrajo na svoj pro- stor. To so delavci, ne Zamorci ali Kitajci, kar postajo dolgi v premogovem prahu. Ali jih navda žerjavica z vročino? Ali jih vnahe ritem gibanja za gibanje? Ali jih kliče boj? Ali ima pisk odmev v njih, pisk, ki ne dovolj nobelega prestanka v njho- vem delu v kraljestvu vročine? Oblakno- si premogov prah s kozarec piva in za- spiijo.

Kako se odvadite kajenja

»Postopno morate ustaviti stroj, ki ste ga čisto mehanično, nekako podzvestno gonili leta in leta...«

Prej ali slej skoro vsak kadilec pride do spoznanja, da ne kadil iz potrebe, temveč samo iz navade in da mu ta njegova navada tudi škoduje. Včasih se bori z njo na pol, včasih docela resno, toda zaman. Moč navade je nevarno podminirala njegovo oblast nad samim seboj.

Leta in leta je uril ta mehanizem navade, ne da bi se pri tem zavedal, da je polagoma postal že kar avtomatičen. Gre pri tem za zaporedje gibov, ki jih človek dela iz gole navade, za živčno-mišični postopek, ki se mu ni mogoče upreti. Začne se s tem, da čisto podzvestno sežeh v žep, vzame iz njega cigareto, jo posvalja med prsti, vtakne v usta, prižge vžgalico, naredi prvi dim, vleče potem cigareto do konca, dokler je nazadnje ne ugrabi na pepelniku ali ogorek vrže stran. Ob vsaki cigareti, ki jo pokadiš, se odraža isto zaporedje gibov, o katerih se zdi, ko da so se sami od sebe sprožili ter da grede čisto avtomatično do konca. Često se jih kadilec niti ne zaveda. Kadilec je

kakor navita ura:

Deset, dvajsetkrat se oglasi na dan, »odbihe«, potem pa spet za nekaj časa »utihne«. Primerjamo kadilca lahko tudi z robotom, ki se giblje na povelje nevidnega gospodarja.

Morda pa kadilec le lahko kaj stori proti tej svoji navadi? Za tem vprašanjem se skriva važen psihološki nauk, zakaj navada kajenja je le eden, iz navednega življenja vzeti primer nešteti psiholoških pojavov, nauk, ki uči, kako se česa navadiš in kako potem to navado spet lahko opustiš.

Čedalje bolj suženj svojih navad

V zadnjem desetletju se je poraba cigaret v Združenih državah dvignila od 106 na 162 milijonov kosov letno. Danes je tam okoli 60 odstotkov moških in skoro 25 odstotkov žensk, ki stalno kade. Vsek moški pokadi povprečno po 20 cigaret na dan, vsaka ženska pa povprečno 11, to povprečje pa se še vedno dviga. Čeprav se navada kajenja vedno zdi že kar neka življenjska nužnost, jo vendar lahko smatramo za značilen dokaz, kako gre sodobni omikani svet polagoma navzdol. Ta pot navzdol se kaže v tem, da ljudje postajajo bolj sužnji svojih navad kakor pa gospodarji nad seboj in nad svojo okolico.

Da bi ugotovilo, kakšni čimili nastopajo pri tem tako pomembnem vprašanju slabosti človekove narave, je Društvo za dušeslovna raziskavanja pred nekaj leti naredilo

poskus s 1.000 ljudmi.

ki so, oziroma so vsaj bili strastni kadilci. Uspeh je bil naslednji: Od teh 1.000 ljudi jih je 145 povsem prenehalo kaditi. Od ostalih 855 je približno polovica za krajšo ali daljšo dobo opustila kajenje, nihče od njih pa ni mogel za stalno opustiti te navade. Medtem ko jih je nekaj opubalo nad uspehom, jih je 28 odstotkov izpovedalo, da bi se še radi odvadili kajenja, a se ne morejo. Vzroki, ki so jih navedli, so bili v glavnem ti:

»Nimam zadosti volje.« — »Brez kajenja ne morem delati.« — »Sem prelahki.« — »Zdržal sem se kajenja nekaj časa, a zdaj ne gre več.« — »Zakaj se ne morem odvaditi, me vprašate. Saj to je tisto, kar bi tudi jaz rad vedel.«

Res,

žalostno sprisovalo

je to za velik del odraslih ljudi. Dr. Raymond Pearl je na podlagi svojih proučevalnih dokazov, da kadilci žive manj časa kakor pa nekadilci. Na milijone ljudi se zaveda, da je kajenje škodljivo, prizna pa tudi svojo nesposobnost, da bi premagali to čisto mehanično navado.

Večina onih 145 ljudi, ki se jim je posrečilo, da so se za vedno odvadili kajenja, ter precej onih, ki so kajenje opustili le začasno, pa je takole izrazilo tudi svoje

zadovoljstvo nad uspehom:

»Zdaj trdneje spim in nič več ne kašljam.« — »Boljši okus imam zdaj v ustih.« — »Bolj občutljiv nos imam.« — »Jedl mi grede zdaj vse bolj v slast, kakor prej.«

Drugi so svoje zadovoljstvo izrazili s naslednjimi pripombami: »Počutil sem dosti boljše, čeprav ne morem točno povedati, zakaj.« — »Silno me je prišlo, da bi se sploh za vselej odvadil kajenja.« — »Vse moje notranje razpoloženje je zdaj čisto drugačno.«

Površnost je kriva

Povsem drugače pa je bilo z onimi, ki ne kajenja niso mogli odvaditi. Občutke, ki jih imajo takšni ljudje, poznamo tudi sam. 23 let sem kadil cigarete, včasih kar po 60 na dan. Sprva mi je uspelo, da sem vsako leto prenehal s kajenjem za kak teden ali dva, pozneje pa že nisem mogel zdržati brez cigaret nikdar dlje ko en sam dan. Po večkratnem brezuspešnem prizadevanju sem prišel do prepričanja, da sem vso stvar jemal preveč površno. Preden sem znova poskusil svojo srečo, sem zato sklenil narediti točen

načrt, kako bom to navado opustil.

Sklep, ki sem si ga naredil osem mesecev prej, preden sem se odvadil kajenja, je v bistvu tale:

Moč navade pri kajenju je v živčno-mišičnih gibih, ki jih je mogoče spreminjati na toliko načinov. Vsak gib je nekaj zelo zamotanega. Kadar mislice mirujejo, zahtevajo gibanja, ko pa se enkrat zganijo, hočejo gib izvesti do konca. Zato moram predvsem misliti na to, da preizkusim zaporedje teh svojih gibov, ki jih delam pri kajenju. Kadar bom segel po cigareto — sem sklenil — jo bom takoj spet odložil in počakal. To bo že ena takšnih prekinitev mojih gibov, ki jih delam iz navade. Čez nekaj časa bom gotovo hotel prižgati cigareto, a preden bom naredil prvi dim, bom vzel cigareto spet iz ust ter se nekaj minut premagoval.

Ko bom zvečer prišel domov, bom pustil svojo skatlico cigaret v površniku zunaj v predsobi ter si bom zapomnil, koliko cigaret je še v njej. Preden potече večer, me utegne prijeti, da bi / kadil, a če bom hotel priiti do cigaret, bom moral iti ven

v površnik ponje. To pa se mi bo vedno manj ljubilo, in nazadnje bom že rajši potrpet, kakor pa stalno hodil v predsobo po cigareto. Tako bo tisto moje redno posejanje po cigaretah v večji ali manjši meri pretrgano, in število cigaret, ki jih bom pokadil na dan, se bo skrčilo.

Skratka, čim pogosteje bom prekinjal, omejeval in opuščal tiste gibe, ki jih delam iz gole navade, tem prej bom dosegel, da se ne bodo več tako gladko vrstili drug za drugim. Delal bom to šest mesecev, in bom tako

postopno ustavljal stroj, ki sem ga čisto mehanično gonil leta in leta...

Ne bom imel več kakšnih posebnih težav, opustiti kajenja za dan ali dva, potem za ves teden, za dva... in nazadnje za vedno. Sicer ne vem, kdaj mi bo uspelo, da se bom kajenja povsem odvadil, a čutim, da bo počasi to le šlo.

Naredil sem si ta načrt junija 1937. Januaria naslednjega leta sem nenadno prenehal s kajenjem za dan ali dva. Od me-

Električne centrale na veter

V Nemčiji so jih nekaj že zgradili in so rodile odlične uspehe

V zadnjih desetletjih se je poraba električnega toka za pogon in za ogrevanje povsod zelo povečala, zlasti še sprito elinaga razmaha industrija. Sedanja voja je potrebo po električni pogonski sili le še bolj stopnjevala. Po tovarnah, kjer izdelujejo za vojsko potrebne stvari, tudi porabijo mnogo toka, in zato ni nič čudnega, če so bili izdani ukrepi, po katerih je treba po zasebnih, pa tudi v tistih obratih, ki ne delajo neposredno za vojsko, porabo električnega toka čim bolj omejiti.

Temu vprašanju so razumljivo posvetili še prav posebno pozornost v Nemčiji, a rešili so ga tem laže, ker Nemčiji ne manjka raznih virov za dobavo električnega toka. Vendar je v zadnjih letih šlo stremenje v tem oziru v novo smer. Na pristojnih mestih so se prepirali, da v primeru, če se bo poraba energije tudi v bodoče v enaki meri večala, kakor se je v zadnjih letih, zaloge premoga, petroleja in plina ne bi več zadostovale. Treba je bilo misliti na drug, izdatnejši vir električne sile.

Vodna sila v Nemčiji še daleč ni izčrpana. Toda tudi če bi jo izčrpali do skrajnih možnosti, bi navzile temu še vedno ne zadostovala, zakaj iz nje še daleč ne bi mogli dobiti toliko električnega toka, kolikor ga Nemčija potrebuje za vsa polja svojega udejstvovanja, niti ne zdaj v vojnem času, kaj šele po vojni, ko bo industrija brez dvoma doživela še neprimerno večji razmah. Zato se za zadnja leta začeli v Nemčiji z vso resnostjo baviti z vprašanjem,

kje dobiti novih virov pogonske sile

Začeli so misliti na pogonsko električno silo iz central, ki bi jih našli vater. Ta »surovina« bi bila prvič dosti cenejša, kakor pa premog, bencin ali vodna sila, drugič pa bi bila tudi zdajnejša, naravnost neusahljiva. Misel na takšne električne centrale, ki bi jih našli vater, sicer ni nova, a uresničili so jo, vsaj v neki meri, šele zadnje čase.

V Nemčiji so pred nekaj leti tudi že ustanovili »Društvo za izkoriščanje vetra kot pogonske sile«. Članikar nekoga berlinskega lista je imel svoj čas razgovor z ravnateljem te družbe dr. Dietrichom ter dobil od njega zelo

zanimive izjave

Povedal mu je med drugim, da sedanja doba ni več samo doba prvih poskusov, kako bi bilo mogoče veter izkoristiti za pridobivanje električnega toka, pač pa da zdaj delajo tudi že tehnične načrte, ki jih bodo uresničili vsaj takoj po vojni, če ne že prej.

Omenjena družba je svoj čas povabila vse tiste, ki se zanimajo za to vprašanje, naj pošljejo svoje predloge, oziroma naj poročajo o uspehih njihovega prizadevanja na tem polju. Prispelo je na stotine odgovorov. Vse predloge so skrbno pretehtali. Najboljše

Vinko Belčič:

Na vinski straži

Sonce je že zdavnaj zašlo za Svetim Križem. Večerni oblaki, pred kratkim bakreni žareči ko raztresena žerjavica, ko čezno potegne veter, so postajali pepelnati in so se družili v velike mrabne krpe. Le tik nad gozdnatim gorskim grebenom je bila razlita temnordeča luč — zadnja sled jesenskega dneva.

V presladko uspano nočestih čričkov potopljena je čemela Mačkova zidanka na vzhodnem robu vinske gorice. Pred severno jo je varovala mogočna kostonjava loza, ki se je začenjala za prvo drago. Južnim sapin pa je bila zvesta ljubica. Pred njeno se je njihovim toplim, šepetajočim, silnim objemom, čvrsto zidana v tla, z leseni prednjimi stenami in s slannato streho. Dvigala se je visoko nad trte in prtilike breskve, temna in mogočna, z razkuštranimi šopom, ki ga je Mačkov Janez moral vsako pomlad in vsako jesen počesati s novimi škopniki pokriti črne letve.

»Videti je, da Dominika ne bo,« je rekel Janez, ko je del na mizo nov polič oktobrskega vina.

»Bo prišel, bo,« je odgovoril Tone, ki je čepel v mrabnem kotu v veži in narezaval kostonj za peko. »Bil je jako vesel, ko sem ga povabil, čeprav sem mislil, da mu bo za malo, ko je zdaj tak gospod.«

Jaka pa je imel desno koleno čez levo, naslanjal je nanj harmoniko in prebiral posamezne tipke. Spritriti očmi je gledal v luč, nato pa si natočil gostega vina in pil. »Bog daj!« je bilo čuti klic doli iz trtja. Vsi trije so se oglasili iz veže:

»Dosti, pa dobrega!«

V soju zvezd in zadnjega krajca si je gospod Dominik Jaka ogledal znanca, tri Mačkove: najstarejšega Janeza, urarja-sa-

seca februarja dalje pa nisem naredil niti dima več.

Dušeslovci so si edini v tem, da za vsakega kadilca to navodilo ne velja. Večina pa je mnenja, da je oni recept, ki ga je napisal največji proučevalec človekovih navad William James na splošno dober za vse. Njegova načela so v glavnem naslednja:

Nikdar ne dovoli kakšne izjeme, dokler novo stanje ni v tebi trdno zakoreninjeno. Od časa do časa znova podpi svoj trdni sklep z novimi razlogi.

Trije načini

Tistih 145 ljudi, ki so se za stalno odvadili kajenja, ter onih 395, ki so kajenje opustili le začasno, se je v glavnem držalo naslednjih treh načinov. Prvi je v tem, da je kadilec nenadno povsem opustil cigarete, ne da bi si bil dovolil kakšne olajšave. Drugi način temelji na nadomestkih za cigarete: na pipi, cigarah, žvečilnem gumiju ali na uživanju sladkarij. Tretji način pa je postopno opuščanje cigaret.

Čeprav je bil način nenadnega prenehanja s kajenjem običajnejši kakor pa način postopnega opuščanja cigaret, se je pri onih tisoč ljudeh, na katerih so proučevali to strastno navado kajenja, vendar le pokazalo, da jih je s postopnim odvajanjem več doseglo popoln uspeh kakor pa z nenadno ustavitvijo kajenja.

300 metrov visoki stolpi z vetrnicami

Eden najzanimivejših predlogov je naslednji: zgraditi naj bi ogromne, do 300 m visoke stolpe, ki bi imeli na vrhu velikanske vetrnice. Podobne bi bile tistim pri mlinskih na veter. Ti stolpi naj bi bili zgrajeni v najbolj vetrovnih krajih. Tako one velikanske vetrnice na njih ne bi skoro nikdar mirvale in bi bile tako neusahljivo vir električnega toka, saj bi te centrale na veter vedno gnale dinamostroje.

Graditev takšnih stolpov pa v tehničnem oziru nudi nekatere težave. Dr. Dietrich ni hotel točno povedati, kakšne so tiste električne centrale na veter, ki so jih bili v Nemčiji že dejansko zgradili, dejal je le, da so zelo

podobne mlinom na veter

Rekel je, da so to zgradbe, ki jih po vsej pravici lahko imenujemo »majhne električne centrale na veter«.

Prednosti teh naprav so v glavnem naslednje: graditev razmeroma malo stane, v vetrovnih krajih jih je povsod mogoče zgraditi, električni tok, ki ga te centrale dajejo, pa je mogoče odvajati po običajnem električnem omrežju.

Električne centrale na veter potemtakem danes v Nemčiji

niso več sanjarija

nekaj nemogočega. Že do zdaj je bilo zgrajenih nekaj majhnih central te vrste, ki tudi že obratujejo in so rodile lepe uspehe. Vsaka majhna centrala na veter lahko daje povprečno prav toliko električnega toka kakor majhna sodobna električna centrala na vodni pogon. Pogonsko silo, ki jo daje veter, imenujejo »aluminijum«.

Zažlost stane danes kilowatt »aluminija« v italijanski denarni vrednosti kakih 15 stotink lire, kar je več, kakor pa stane kilowatt električnega toka iz običajnih central. V teku pa so dela za tehnično izpolnitev teh naprav, tako da je treba pričakovati, da se bo tok iz električnih central na veter lahko pocenil.

Berlin tudi v tem oziru prvi

V bližini Berlina so na primer našli enega takšnih krajev, ki bi bil zelo ugoden za zgraditev električne centrale na veter, saj so na tem kraju vse leto močnejši zračni tokovi. Sprito čega utegne nemška prestolnica sedaj postati tisto mesto, ki bo imelo največjo električno centralo na veter.

Vse manjše takšne centrale bi združili in tako dobili močno skupno centrio, ki bi lahko dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so preračunali — nad 20.000 kilovatov električne sile in bi jo lahko odvajali po sedanjem električnem omrežju v kraje uporabe.

V uradih omenjene družbe že izdelujejo končne načrte za zgraditev še novih central na veter. Tako bo tudi veter, s katerim narava ne skopari, lahko dajal Nemčiji ogromno električnega toka, ki ga bo potrebovala njena najrazvostnejša industrija, pa naj bo njen razvoj v bodoče kakršen koli.

lako dajala, — kakor so